

Kaynak: Nagihan Aluç tarafından *sosyalbilimler.org*'da yayımlanmak üzere kaleme alınmıştır.

Yayın Tarihi: 04/08/2019. **Yazar E-Posta:** nagihan.aluc@sosyalbilimler.org

Link: <https://www.sosyalbilimler.org/ruhun-portresi>

Ruhun Anne Tarafından Çizilen Portresi

İnsanın ruhsal doğumu kendi gücünü fark ettiği an başlar. Ve bu güçle neler yapacağına karar verebilmek ancak olgun ruhların işidir. Bu olgunlaşmanın ruhsal bütünleşmeden geçtiği ve bu süreçte annenin bebek ile olan ilk ilişkilerinin önemi pek çok kuramda ve eserde ele alınmıştır.

Dorian Gray isimli karakteri yaratan Oscar Wilde, *Dorian Gray'in Portresi*¹ isimli eserinde bu karakterin ruhunun bütünleşme ve olgunlaşma aşamalarını işler. *Dorian Gray'in Portresi*, hayatında attığı adımlarda kendi belirleyiciliğini ele alamayan, varlığının anlamını çevresindeki kişilerin gösterdiği ölçüde bilen ve kendilik kurulumunu kendisi gerçekleştirememiş Dorian Gray isimli gencin bir ressam tarafından portresinin çizilmesiyle başlayan kendini keşif sürecidir. Bu fark edişte ressam ile kurulan iletişimin dinamikleri ise Dorian'ın ruhsal yapısında gördüğü işlev açısından anne-bebek iletişiminin doğasına benzerlik gösterir.

Kendiliğin ve dış dünyanın algılanmasında annenin etkisi pek çok farklı kuramda ele alınmış, üzerinde sıkça durulmuştur. Yaşamda kurulan ilişkilerin niteliği bazen dürtülerin etkisini geri plana düşürerek kişinin kendi yoluna ulaşmasında belirleyici olur. Buradan yola çıkıldığında anne ile kurulan iletişimin biricikliğinin kendiliğin kurulumundaki önemi ve etkisini görürüz. Bebek annenin açtığı yolda dünyayı bilmeye başlar. Duyumsadığı kendisinin ne olduğunu anneye sormaktadır ve aldığı geri bildirimler kadarında kendini bilir. Anne, bebeği hayata adapte etmede güvenli bir bölgedir.

Dorian Gray'in kendini fark edişinde ressam, çizdiği tablo ile anne işlevi görür. Bir annenin bebeği ile olan iletişiminde olduğu gibi Dorian'ın kendini tanımasını sağlayacak geri bildirimlerde bulunur, ona kendisini gösterir.

Psişik ve somatik olarak bütünleşmemiş hâlde dünyaya gelen bebek annenin sunduğu kolaylaştırıcı çevre yardımı ile kendilik kurulumunu tamamlar. Bedenini bir bütün olarak algılama ve anneden ayrı bir yapı olduğunu fark etmenin yanında ruhsal bütünleşme de gerçekleşir. Davranışlarına yön veren isteklere ve bu isteklerin sonuçlarına sahip çıkma kapasitesi gelişir.

¹ Oscar Wilde'nin 1890 tarihli romanı *Dorian Gray'in Portresi* yazıldığı Victoria dönemi İngiltere'sinden günümüze kadar gündemde kalmayı başarmıştır. Kitaba adını veren Dorian Gray'in kendine dönük sevgisi, beğenisiyle öne çıkmış ve pek çok defa narsisizm vurgusuyla ele alınırken diğer yandan Dorian Gray'in diğer erkekler tarafından da beğenisinin vurgulandığı eser eşcinsellik noktasında da sıkça anılmıştır. Ayrıca Oscar Wilde'nin özel hayatıyla ve kişilik yapısıyla paralellik gösterdiği düşünülen romanın otobiyografik özellikleri romanın önüne geçecek derecede ilgi çekmiş.

Anne tarafından bu işlev yerine getirilmediğinde bir bütünleşmeden bahsedilemez. Benliğe dair anlamlandırmalar parçalar halinde varlığını sürdürür. Onu harekete geçiren arzularını, bunların uğrunda yaptıklarının sonuçlarını benliğine dâhil edemez ve bunları sahiplenemez. Bu durumunda istekler fark edilemezken diğer yandan ortaya çıkan kaygıları taşıyacak yeterli kapasite de oluşamaz. Bütünleşmemiş kişilik ilkel ve dağınıktır, tıpkı birbiri içinde eriyen geçici görüntüler gibidir. Yeterince iyi annenin limitlerini göz önünde tutarak bebeği olabildiğince çok yönlü görmesi ve bunu ona göstermesi, bebeğin kendi varlığının çok yönlülüğünü bilmesi ve kabullenmesini sağlar.

Hayatına dâhil olan ressamın çizdiği portresi üzerinden kendiliğinde taşıdıklarının parçalar halinde farkına varan Dorian Gray için ressam annenin bebeği kendine tanıtan ayna işlevini gerçekleştirir. Dorian Gray ressamın ona sunuşuyla kendini bilmeye başlarken bu sunumda Dorian kusursuz ve sonsuz güzelliğiyle tek yönlüdür. Yaşama dair ebeveyninin onayladığı dışında hiçbir bilgisi olmayan çocuk kendini anneden aldığı geri bildirimler kadarıyla görmektedir. Bu nedenle de Dorian'ın bir tek alanda kurulan bireyselliğinden söz edilebilir.

Ressam, Dorian'ı kusursuz bir güzellikte algılamaktadır ve çizdiği portre ile bunu Dorian'a yansıtır. Annesi tarafından sadece dış güzelliği görülmekte olan bebeğin kendine dair farkındalığı bu kadarla sınırlı kalmaktadır. Var olmanın devamlılığını sağlamak için Dorian'ın elinde olan bu tek gücüne sahip çıkmaktan başka yolu yoktur. Annesinin tüm ilgisini ve sevgisini kazanmasını sağlayan, hali hazırda sahip olduklarını da kaybederse kendini tanımlamasının içi boşalacak, dünyada var oluşu anlamını yitirecektir. Tek bir yönüyle bilinir ve kendini bilir, bu çerçevede dışındaki düşünce, duygu ve davranışlarını sahiplenmez.

Her ne kadar iyi-kötü, doğru-yanlış gibi etik kıstasları bilse de tek yönlü var oluşuyla Dorian bunların olumlu ucunda yer almayan tüm davranışları sahip olduğu mükemmelliğin dışında gördüğü için reddeder.

Başlangıçta gerekli içsel bütünleşme sağlanmadığında ruhsallıktaki örüntüler iyi/kötü olarak parçalar halinde kalır. Hiçbir zaman bir araya gelmezler. Bunlardan iyi olarak atfedilenler kabul edilebilir görülürken diğer kısımlar uzaklaştırılmış şekilde varlıklarını sürdürürler. Bu kutuplardan biri varken diğeri yoktur.

Dorian, kötü olarak atfettiği bu davranışları sergilemekte, bunları yapmaya iten arzuları hissetmektedir. Kötü olanın iyileri kirleteceği korkusuyla hepsinin bir arada olabileceğini tasavvur bile edemez. Ressamın gösterdiği Dorian'ın içinde olamayacak bu arzuların kaynağının kendisi olduğunu kabullenemeyerek davranışlarının sonuçlarını kendinden uzaklaştırır.

Dışarı atılan bu kısımların ve benliğin bölünmüş parçalarının uzakta varlıklarını sürdürdükleri yer, bebek tarafından dünyada ilk bilinen olan annedir. Yeterli olgunlaşmaya ulaşamadığından Dorian Gray'in kaygıya tahammülü yoktur. Kendisinin bilmediği, ona daha önceden gösterilmeyen gizli Dorian'ın varlığını görmek, ressam tarafından kurulan Dorian'ın içinde yoktur. Bu da kurduğu kendiliğinin yıkılması demektir. Annesi tarafından sevilen kendisinin sevilmeceğine ve onun temiz yönlerini de kirleteceğine dair kaygılara yol açmaktadır.

Kötü olan kısma ait davranışların günahlarını annesinin kısmi parçası olarak gördüğü tabloya ödettirir. Portre Dorian'ın kabul edilemezlerinin vücut bulduğu bir yükleme alanı haline gelir. Böylece kendinde olan ancak kabullenmediği parçaları dış dünyadaki ilk gerçeği olan annesinin bir sembolüne yükleyerek ruhsallıkta istenilmeyenin dışarıda varlığı sürdürdüğüne tanık olarak tüm kaygılarını bertaraf eder. Dorian Gray bu tabloyu kendisinin bile sürekli göremeyeceği bir şekilde saklar ve böylece kabullenmediği yönlerini ressam dahil hiç kimseye göstermeye cesaret edememektedir.

Sorumluluğunu üstlenmediği her günahında portresi yaşlanıp çirkinleşirken Dorian'ın bedeninde hiçbir değişiklik görülmez. Annesinin ilgisini ve sevgisini hak ettiği varlığını, annesinin istediği şekliyle muhafaza etmiş olur. Ressamın övgülerini hak eden ve tablo ile ona gösterdiği kendinin bu halini ne pahasına olursa olsun koruyacaktır. Bu nedenle gerçek Dorian ve ressamın gösterdiği sadece güzel olan Dorian bütünleşemez. İsteklerini, arzularını sahiplenemeyerek var oluşundaki gücünü annenin ona sunduğu tek bir yönünün eline verir.

Kayda Değer Akademik Metinler mottosuyla, 10 Ağustos 2015 tarihinde yayın hayatına başlayan **sosyalbilimler.org**, sosyal bilimler alanında çalışma yürüten her bireyin yararlanmasına veya katkı sunmasına açık akademik bir web sitesidir. Hakkında detaylı bilgi almak için **sosyalbilimler.org/hakkinda** sayfasını ziyaret edebilirsiniz.

Facebook, Twitter, Instagram ve YouTube'da **@sosbilorg** kullanıcı adıyla *Sosyal Bilimler*'i takip edebilirsiniz.

sosyalbilimler.org/abonelik sayfasından e-bülten abonesi olarak, her pazar günü, o hafta içinde sosyalbilimler.org'da yayımlanan çalışmaların tamamını size gönderilecek bir e-posta ile alabilirsiniz.